

*Mazkur loyiha Jahon banki tomonidan ingliz tilida ishlab chiqilgan.
Loyihaning o'zbek tilidagi nusxasi "Google Translate" orqali
tarjima qilindi*

**O'sish, daromad va bandlik imkoniyatlari uchun
moliyaviy imkoniyat loyihasi
1-faza – O'zbekiston
(P511700)**

**ATROF-MUHIT VA IJTIMOIIY
MAJBURIYATLAR REJASI (ESCP)**

Ko'rib chiqish uchun loyihaviy nusxasi

Oktabr 7th, 2025

ATROF-MUHIT VA IJTIMOY MAJBURIYATLAR REJASI

1. Tadbirkorlikni rivojlantirish kompaniyasi (Oluvchi) O'zbekistonda "O'sish, daromad va bandlik imkoniyatlari uchun moliyaviy inklyuziya" (FINGROW) ko'p bosqichli dasturiy yondashuvining 1-bosqichini (Loyiha) Kredit shartnomasida ko'rsatilganidek amalga oshiradi. Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki (Bank) ushbu Loyiha uchun moliyalashtirishni ta'minlashga Shartnomada ko'rsatilgan tartibda rozilik bildirgan.
2. Oluvchi Loyiha Bank uchun qabul qilinadigan tarzda Atrof-muhit va ijtimoiy standartlar (ESSs) hamda ushbu Atrof-muhit va ijtimoiy majburiyatlar rejasi (ESCP)ga muvofiq amalga oshirilishini ta'minlashi lozim. ESCP Qarz shartnomasining ajralmas qismi hisoblanadi. Agar ushbu ESCPda boshqacha ta'rif berilmagan bo'lsa, undagi bosh harf bilan yozilgan atamalarga mazkur Shartnomada belgilangan ma'nolar beriladi.
3. Yuqorida bayon qilinganlardan tashqari, ushbu ESCP Qabul qiluvchi tomonidan amalga oshiriladigan yoki u tomonidan ta'minlanadigan asosiy chora-tadbirlar va harakatlarni, shuningdek, zaruratga qarab, ularning tegishli muddatlarini belgilaydi: institutsional, kadrlar, o'quv, monitoring va hisobot mexanizmlari, shuningdek, shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlarini. ESCP, shuningdek, Bank uchun maqbul shakl va mazmunda ESS talablariga muvofiq tayyorlanishi yoki yangilanishi, kelishilishi, e'lon qilinishi va loyiha doirasida amalga oshirilishi lozim bo'lgan ekologik va ijtimoiy (E&S) hujjatlarni belgilaydi. Mazkur E&S hujjatlar Bankning oldindan yozma roziligi bilan vaqti-vaqti bilan qayta ko'rib chiqilishi mumkin. Bank tomonidan belgilangan tartibda, Qarzdor ESCPni amalga oshirish xarajatlarini qoplash uchun yetarli mablag' mavjudligini ta'minlashi lozim.
4. Bank va Qabul qiluvchi o'rtasidagi kelishuvga binoan, ushbu ESCP zarurat tug'ilganda, Loyihadagi o'zgarishlarni moslashuvchan boshqarishni, kutilmagan holatlar yoki loyiha amalga oshirilishining natijalarini aks ettirish maqsadida davriy ravishda qayta ko'rib chiqiladi. Bunday hollarda Bank va Qabul qiluvchi ushbu o'zgarishlarni aks ettirish uchun ESCPni yangilashga kelishadilar va bu jarayon Bank hamda Qabul qiluvchi tomonidan imzolangan xatlar almashinuvi orqali amalga oshiriladi. Qabul qiluvchi yangilangan ESCPni darhol e'lon qilish majburiyatini oladi.
5. Quyida keltirilgan "Loyihani amalga oshirishga tayyorgarlik ko'rsatkichlari" bo'limida ushbu ESCPga muvofiq loyihani amalga oshirishni boshlashga tayyorgarlik darajasini baholash uchun nazorat qilinishi lozim bo'lgan choralar va tadbirlar ko'rsatilgan. Shunga qaramay, ushbu ESCPda nazarda tutilgan barcha choralar va tadbirlar quyida "Muddatlar" ustunida ko'rsatilgan muddatlarga muvofiq amalga oshirilishi kerak, ular tegishli bo'limda qayd etilgan yoki etilmaganligidan qat'i nazar.

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
AMALGA OSHIRISH TARTIBI VA SALOHIYATNI QO'LLAB-QUVVATLASH			
A	TASHKILIY TUZILMA a. Tadbirkorlikni rivojlantirish kompaniyasi (EDC) doirasida loyihani amalga oshirish uchun asosiy xodimlar shtatini shakllantirish va doimiy saqlash, jumladan, kamida bitta atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha mutaxassis (E&S mutaxassisi)ni tayinlash lozim. Ularining barchasi Bank uchun maqbul tajriba va malakaga ega bo'lishi kerak hamda ESS, ESCP va tegishli vositalarga to'liq rioya etilishini ta'minlash uchun mas'ul bo'ladi. b. Subloyihalarning ekologik va ijtimoiy xavflarini boshqarish maqsadida Qisman kredit kafolati sxemasi (PKG) doirasidagi ishtirokchi moliyaviy vositachilar (IFP) va fondlar fondi (FF) doirasidagi boshqaruvchi fondlar (UF) bilan hamkorlik to'g'risida kelishuvlar tuziladi. Har bir IFPda ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha kamida bitta mutaxassis bo'lishi lozim, u barcha subloyihalarda har bir IFPning ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi (ESMS)da belgilangan tanlash, toifalash va monitoring tartiblarini qo'llashni ta'minlaydi. UFlar ham ekologik va ijtimoiy xavflarni boshqarish uchun tanlash, toifalash va monitoring tartiblarini amalga oshirishga mas'ul asosiy xodimlarni tayinlashlari lozim.	a. EDCning asosiy E&S xodimlari loyiha kuchga kirishidan oldin tayinlanadi va ish faoliyatini boshlaydi hamda loyiha amalga oshirilishining butun davri davomida o'z lavozimida saqlanadi. b. Loyiha kuchga kirgan sanadan boshlab ushbu kelishuvlar EDC bilan tuziladigan qo'shimcha kredit shartnomasida hamda keyingi barcha qo'shimcha kelishuvlarda batafsil bayon etilishi lozim.	EDC
B	SALOHIYATNI OSHIRISH REJASI / CHORA-TADBIRLAR EDC loyihasining asosiy xodimlari, IFP va FM E&S mutaxassislari uchun quyidagi yo'nalishlarda salohiyatni oshirish dasturini tayyorlash va amalga oshirish: - E&S baholash va xavflarni boshqarish, shuningdek, ESMSni joriy etish; - Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik va shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari (GRM); - Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligini boshqarish (OHS); - Jinsiy ekspluatatsiya va zo'ravonlik / jinsiy bezorilik (SEA/SH)ning oldini olish choralari; - Loyihaga tayyorlangan ESMSGa muvofiq holda ekologik va ijtimoiy ekspertiza, shuningdek, aniq obyektlar uchun ekologik va ijtimoiy baholash hamda boshqaruv rejalari (masalan, ESIA, ESMP va ESMP nazorat ro'yxatlari va boshqalar)ni tayyorlash va amalga oshirish; - Loyihaning ekologiya, ijtimoiy soha, sog'liqni saqlash va xavfsizlik (ESHS) bo'yicha faoliyat natijalari yuzasidan hisobot yuritish.	Loyiha kuchga kirgan sanadan boshlab 6 oy ichida va shundan so'ng har yili amalga oshiriladi.	EDC

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
MONITORING VA HISOBOT TAQDIM ETISH			
C	DOIMIIY HISOBOTLAR Loyihaning atrof-muhit va ijtimoiy sohadagi faoliyati (E&S) bo'yicha yarim yillik hisobotlarni tayyorlash va Jahon bankiga taqdim etish, jumladan: • IFP tomonidan moliyalashtirilgan subloyihalar ro'yxati; • E&S boshqaruv rejalarining amalga oshirilishi; • Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik va manfaatdor tomonlar bilan munosabatlarni boshqarish bo'yicha erishilgan natijalar; • Pudratchilar tomonidan E&S talablari bajarilishini ta'minlash holati; • Hodisalar va baxtsiz hodisalar to'g'risidagi hisobotlar; • ESMS talablariga muvofiq tayyorlanayotgan va amalga oshirilayotgan ekologik va xavfsizlik hujjatlari holati; • Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (shu jumladan IFP, manfaatdor foyda oluvchilar GM va LP) orqali yuborilgan shikoyatlar, shikoyatlar jurnali va ularni hal etish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar.	Yarim yillik hisobotlar loyiha kuchga kirgan sanadan boshlab tayyorlanadi va loyiha amalga oshirilish davri davomida muntazam ravishda yuritiladi. Har bir hisobot mos hisobot davri yakunlanganidan keyin o'n besh (15) kun ichida Bankka taqdim etilishi lozim.	EDC
D	PKG SXEMASI DOIRASIDAGI IFPlar VA FMIlar HISOBOTLARI HAMDA PU DRATCHILARNING OYLIK HISOBOTLARI a. IFPlar va FMlardan o'z kredit liniyasi hamda ushbu kredit liniyasi doirasida moliyalashtirilgan foyda oluvchi subloyihalarning E&S faoliyati bo'yicha, jumladan, ularning tegishli ESMS tizimlari faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlash va taqdim etish talab etiladi. b. IFPlar va FMlardan, shuningdek, pudratchilar, nazorat kompaniyalari va subloyiha islab chiquvchilardan E&S faoliyati bo'yicha oylik hisobotlar taqdim etishni talab qilish lozim. Ushbu hisobotlar quyidagilarni qamrab oladi: - Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi sohasidagi xavflar va ularni kamaytirish choralarini; - ESMS va mehnatni boshqarish tartiblariga rioya etilishini; - Jamiyat salomatligi va xavfsizligiga ta'sirlarni.	a. Loyiha amalga oshirilishi davrida har chorakda. b. Loyiha va subloyihalar amalga oshirilishi davomida har oyda. Ushbu hisobotlar, so'rov bo'yicha, yuqoridagi "C" bandida ko'rsatilgan hisobotlarga ilova sifatida taqdim etiladi.	EDC

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
E	HODISALAR VA BAXTSIZ HODISALAR Bankni loyiha bilan bog'liq har qanday hodisa yoki baxtsiz hodisa to'g'risida xabardor qilish lozim, agar u atrof-muhitga, ta'sirlangan jamoalarga, aholiga yoki xodimlarga sezilarli salbiy ta'sir ko'rsatgan yoki ko'rsatishi ehtimoli bo'lsa. Bunga quyidagilar kiradi: xodimlar yoki aholining o'limi yoki og'ir jarohatlanishi bilan bog'liq holatlar; zo'ravonlik, kamsitish yoki norozilik harakatlari; madaniy meros yoki biologik xilma-xillikka kutilmagan ta'sirlar; atrof-muhitning ifloslanishi; to'g'on buzilishi; majburiy yoki bolalar mehnatidan foydalanish; qonuniy tartib-taomilsiz ko'chirish (majburiy ko'chirish); SEA/SH (jinsiy ekspluatatsiya yoki bezorilik) holatlari to'g'risidagi da'volar; yoki kasalliklar tarqalishi. Bankning so'rovi bo'yicha hodisa yoki baxtsiz hodisa haqidagi mavjud ma'lumotlar taqdim etilishi kerak. IFPlar va Fmlardan loyiha doirasida moliyalashtirilgan subloyihalarda sodir bo'lgan har qanday hodisa yoki baxtsiz hodisa to'g'risida xabar berish talab qilinadi. Hisobot POMda (Project Operations Manual) belgilangan minimal talablarga muvofiq tayyorlanadi. Hodisa yoki baxtsiz hodisaning bevosita, asosiy va ildiz sabablarini aniqlash uchun tegishli tekshiruv o'tkaziladi. Hodisa yoki baxtsiz hodisani bartaraf etish va uning qayta takrorlanishini oldini olish bo'yicha ko'riladigan choralarni o'z ichiga olgan tuzatish rejasi (Corrective Action Plan) Bank bilan kelishilgan holda tayyorlanadi, tasdiqlanadi va amalga oshiriladi.	Hodisa haqida dastlabki xabar 48 soat ichida berilishi lozim, to'liq hisobot esa 10 kun ichida taqdim etiladi. Hodisani ko'rib chiqish hisobotini va tuzatish rejasini Bankka dastlabki bildirishnoma yuborilganidan keyin 10 kundan kechiktirmay taqdim etish kerak, agar Bank yozma ravishda boshqa muddatni belgilamagan bo'lsa.	EDC
ESS 1: ATROF-MUHIT VA IJTIMOIIY XAVF HAMDA TA'SIRLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH			
1.1	ATROF-MUHIT VA IJTIMOIIY INSTRUMENTLAR a) Qisman Kafolat Dasturi (PCG) doirasida ishtirok etuvchi moliyaviy vositachilar (PFilar) o'zlarining Ekologik va Ijtimoiy Boshqaruv Tizimini (shu jumladan E&I siyosatini) ishlab chiqish va joriy etishini ta'minlash va talab qilish, hamda ushbu talabni subsidiar qarz shartnomalariga kiritish.. b) Har bir PFI, moliyaviy vositachi (FM) va manfaatdor foydalanuvchi tomonidan amalga oshiriladigan subloyihalar bilan bog'liq xavf va ta'sirlarni kamaytirish uchun zarur bo'lgan asosiy choralarni bajarilishini ta'minlash maqsadida Kafolat / Investitsiya shartnomalariga tegishli bandlarni kiritish. Bu jarayonda ESS 1, ESS 2, ESS 3, ESS 4, ESS 6, ESS 8, ESS 9 va ESS 10 talablari inobatga olinadi. c) PFilardan va Fmlardan barcha subloyihalarni IFC/IBRD istisno mezonlariga muvofiq saralashni, ekologik va ijtimoiy xavflarni aniqlash, tasniflash, monitoring qilish va baholashni amalga oshirishni, shuningdek ESIA (Atrof-muhit va ijtimoiy baholash), ESMP (Ekologik va ijtimoiy boshqaruv rejasi) yoki ESMP ro'yxatlarini tayyorlash yoki	a: Har bir PFI yoki FMning ESMSi loyiha ishlariga kirishishdan oldin faol bo'lishi va loyiha davomida doimiy ravishda saqlanishi lozim. b, c, d va e: Loyihani amalga oshirish davomida va subloyihalarni aniqlash, saralash, tanlash va monitoring qilish jarayonida.	EDC, PFilari, Fmlar va foyda oluvchi sub-loyihalar

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
	ko'rib chiqishni talab qilish — buning orqali Jahon bankining Ekologik va ijtimoiy asosiy tamoyillari (ESF), mos ESSlar va Loyihaning ESMT (Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi) talablariga muvofiqlikni ta'minlash. d) PCG dasturi doirasida PFIlardan olingan kredit kafolatlari portfeli bo'yicha E&I xavf darajasini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasini yuritish e) FOF (Fondlar fondi) mexanizmi doirasidagi har bir FM tomonidan moliyalashtiriladigan dastlabki 2 (ikki) subloyihani Bankga oldindan ko'rib chiqish uchun taqdim etish.		
1.3	PODRATCHILARNI BOSHQARISH PFIlar / FMIlar / Foydalanuvchilar tomonidan tuziladigan shartnomalarga Ekologik va ijtimoiy (E&I) bo'yicha tegishli bandlar, majburiyatlar va **Ekologik va ijtimoiy majburiyatlar rejasi (ESCP)**da nazarda tutilgan talablarni, jumladan Mehnatni boshqarish tartibi (LMP) va **Xulq-atvor kodeksi (CoC)**ni kiritilishini ta'minlash. Ushbu talablar tender hujjatlarining E&I spetsifikatsiyalarida, shuningdek pudratchilar va (agar mavjud bo'lsa) nazorat kompaniyalari bilan tuziladigan shartnomalarda aks ettirilishi kerak. Shundan so'ng, PFIlar / FMIlar / Foydalanuvchilar pudratchilarning ushbu E&I shartlariga rioya etishini, hamda ular o'z subpudratchilaridan ham shartnomalarning E&I spetsifikatsiyalariga qat'iy amal qilishni talab qilishlarini ta'minlashi lozim. Pudratchilar va subpudratchilar bilan tuzilgan tegishli shartnomalarning nusxalari loyiha ijro etuvchi bo'linmaga (PIU) taqdim etiladi.	Loyiha davomida	EDC, PFIlari, FMIlar va foyda oluvchi sub-loyihalar
1.4	TEXNIK YORDAM Loyiha doirasida konsultatsiyalar, tadqiqotlar (agar mavjud bo'lsa, amalga oshirilishi mumkin bo'lgan texnik-iqtisodiy asoslangan tadqiqotlar), salohiyatni oshirish, treninglar va boshqa har qanday texnik yordam faoliyatlarini Assotsiatsiya tomonidan ma'qullangan va ESS talablari bilan muvofiq bo'lgan ish yo'riqnomalari asosida amalga oshirish. Shundan so'ng, ushbu faoliyatlar natijalarini ish yo'riqnomalariga muvofiq tayyorlash va yakunlash talab etiladi.	Loyiha davomida	EDC
1.5	BOG'LIQLIK OBYEKTILARI Agar zarur bo'lsa, Subsidiar Shartnomalarga E&S shartnomaviy bandlarini kiritish orqali PFIlar, FMIlar va Foydalanuvchilar (hamda ularning pudratchilari va subpudratchilari) tomonidan bog'liqlik ob'ektlariga tegishli faoliyatlar ushbu ESCP va ESS talablariga muvofiq amalga oshirilishini ta'minlash. Bu talablar jumlasiga quyidagilar kiradi: ESMS, tegishli subloyihalarning ESIALari, ESMPlari, ESMP nazorat ro'yxatlari va POM.	Loyiha davomida. Tegishli talablar har bir Subsidiar Kredit/Qarz Shartnomasida PFIlar va FMIlar bilan kiritiladi.	EDC

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
ESS 2: MEHNAT VA ISH SHAROITLARI			
2.1	MEHNATNI BOSHQARISH TARTIBI Loyiha uchun Mehnatni Boshqarish Tartib-Qoidalarini (LMP) tayyorlash va amalga oshirish, jumladan quyidagilarni o'z ichiga oladi: ish sharoitlari, xodimlar o'rtasidagi munosabatlarni boshqarish, mehnat muhofazasi va ishchi xavfsizligi (shu jumladan shaxsiy himoya vositalari, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik va ularga javob berish), xulq-atvor kodeksi (shu jumladan jinsiy tajovuz va zo'ravonlik holatlari bilan bog'liq masalalar), majburiy mehnat va bola mehnati taqiqlari, loyiha xodimlari uchun shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi, shuningdek, pudratchilar, subpudratchilar va nazoratchi firmalar uchun tegishli talablar. PFI va FM dan talab qilish va ulardan quyidagilarni qabul qilish va amalga oshirishini talab qilish: barcha to'g'ridan-to'g'ri ishchilar va shartnoma asosida ishlovchi xodimlar uchun milliy mehnat qonunchiligi va ESS2da belgilangan mehnat va ish sharoitlari bo'yicha talablarni qo'llash, shu jumladan, biroq ular bilan cheklanmagan holda: a) O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi b) Bandlik va kambag'allikni qisqartirish vazirligi huzuridagi Mehnat inspeksiyasi tomonidan amalga oshiriladigan mehnatni boshqarish tartibi va monitoring choralari c) Ish beruvchi va xodim o'rtasida mehnat va ish sharoitlarini boshqarish hamda javobgarlik masalalari, jumladan: xodimlarning o'z huquqlaridan xabardor bo'lishini ta'minlash, xavfsizlik va farovonlikni kafolatlash, kamsitishning oldini olish, tenglik va adolat tamoyillariga rioya etish, huquq va erkinliklarni cheklamaslik, shikoyatlar mexanizmini joriy etish va mehnat qonunchiligi hamda bolalarni himoya qilish talablari asosida bola mehnati va majburiy mehnatdan foydalanishni oldini olish. Milliy huquqiy bazadagi normalar Bank talablari bilan mosligini ta'minlash maqsadida ko'rib chiqiladi, xususan pudratchilar va subpudratchilar uchun mavjud bo'lgan bo'shliqlar (nomuvofiqliklar) aniqlanadi. Agar bunday bo'shliqlar mavjud bo'lsa, ular PFIning Atrof-muhit va ijtimoiy yo'riqnomasi (ESMS) doirasidagi Ekologik va ijtimoiy ko'rsatmalarga qo'shimcha tarzda kiritiladi.	LMP loyiha kuchga kirish sanasidan oldin, eng kech 30 kun ichida tayyorlanadi. Tayyorlangan LMP loyiha davomida butun loyiha amalga oshirilish jarayonida amalda qo'llaniladi. ESMSda ESS2 talablarining mavjudligi tegishli mablag'larni ajratishdan oldin, PFI bilan tuziladigan Subsidiary Credit/Loan Agreement (quyi kredit/qarz shartnomasi) doirasida ta'minlanishi shart. Loyihaning har bir sub-loyihasi uchun ESIAs (Ekologik-Ijtimoiy Ta'sirlarni Baholash), ESMPs (Ekologik-Ijtimoiy Boshqaruv Rejalari) va ESMP Checklists milliy talablar va ESS2ni hisobga olgan holda bidding jarayonidan oldin tayyorlanadi. Tayyorlangan hujjatlar sub-loyihaning amalga oshirilish jarayonida doimiy ravishda qo'llaniladi va monitoring qilinadi.	EDC, PFI lari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
2.2	LOYIHA XODIMLARI UCHUN SHIKOYATLARNI KO'RIB CHIQISH MEXANIZMI ESS2 talablariga muvofiq, barcha loyiha manfaatdor tomonlari uchun Maxfiy va qulay tarzda murojaat qilish imkonini beruvchi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini Manfaaddor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik rejasi (SEP) doirasida tashkil etish va doimiy ravishda faoliyatini ta'minlash lozim.	Loyiha xodimlarini jalb etishdan oldin shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini tashkil etish, hamda uni loyihaning amalga oshirilishi davomida doimiy ravishda yuritish va ishlashini ta'minlash lozim.	EDC, PFI lari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
ESS 3: RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH HAMDA IFLOSLANISHNING OLDINI OLISH VA BOSHQARISH			
3.1	CHIQINDILARNI BOSHQARISH REJASI (WASTE MANAGEMENT PLAN, WMP) Qurilish va ekspluatatsiya jarayonidagi chiqindilarni to'g'ri boshqarish maqsadida, chiqindilarni boshqarish choralari ESIAlar, ESMPlar va ESMP tekshiruv ro'yxatlariga (Checklists) kiritilishi lozim.	Sub-loyihalarning qurilish bosqichidan oldin.	PFilari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
3.2	RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH HAMDA IFLOSLANISHNING OLDINI OLISH VA BOSHQARISH Sub-loyihalarning ESIAleri, ESMPlari va ESMP tekshiruv ro'yxatlariga quyidagi resurslardan samarali foydalanish va ifloslanishning oldini olish choralari kiritilishi lozim: - Havo ifloslantiruvchi moddalar emissiyasini kamaytirish strategiyalari (shu jumladan issiqxona gazlari – GHG emissiyasi); - Samarali suv ishlatish va suvni tejash amaliyotlari; - Yog' oqishining oldini olish choralari joriy etish (tuproq va suv sifatini himoya qilish maqsadida); - Qurilish xomashyosini barqaror manbalardan ta'minlash.	Sub-loyihalarning qurilish bosqichidan oldin	PFilari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
ESS 4: JAMOAT SOG'LIG'I VA XAVFSIZLIGI			
4.1	YO'L HARAKATI VA YO'L XAVFSIZLIGI PFilari, FMLar va foyda oluvchilar (hamda ularning pudratchi/subpudratchilarini) talab qilinadi, shuningdek ular sub-loyihalarning ESIAleri, ESMPlari va ESMP tekshiruv ro'yxatlariga quyidagi choralarni kiritishlari lozim: Trafik boshqaruvi choralari qurilish va ekspluatatsiya bosqichlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarni kamaytirish maqsadida amalga oshirish.	Sub-loyihaning qurilish va ekspluatatsiya bosqichlarida.	EDC, PFilari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
4.2	JAMOAT SOG'LIG'I VA XAVFSIZLIGI Loyiha faoliyatidan kelib chiqadigan jamoatga xos xavf va ta'sirlarni baholash va boshqarish, jumladan: sub-loyihada ishlayotgan xodimlarning xulq-atvori, mehnat oqimi bilan bog'liq xavflar va favqulodda vaziyatlarga javob berish. Shuningdek, quyidagi kamaytirish choralari ESIAlar, ESMPlar va ESMP tekshiruv ro'yxatlariga (Checklists) kiritilishi lozim, ular ESMS talablariga muvofiq tayyorlanadi: - HIV/AIDS va boshqa jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalarni oldini olish choralari; - xavfli materiallarni boshqarish va utilitatsiya qilish; - ortiqcha shovqin va changdan himoya; - maydon xavfsizligi bo'yicha xabardorlik; - hududga kirish nazorati va cheklovlar.	Loyiha ishlari boshlanishidan oldin va ESIAlar, ESMPlar hamda ESMP tekshiruv ro'yxatlarini qabul qilish va amalga oshirish bilan bir vaqtning o'zida.	EDC, PFilari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
ESS 5: YER EGALLASH, YER FOYDALANISH CHEKLOVLARI VA MAJBURIY KO'CHIRISH			
ESS 5 Loyiha uchun tegishli emas, chunki yerning majburiy egallanishi yoki yer foydalanish natijasida iqtisodiy faoliyatga salbiy ta'sir ko'rsatadigan faoliyatlar moliyalashtirilmaydi.			
ESS 6: BIOLOGIK XILMA-XILLIKNI MUHOFAZA QILISH VA TIRIK TABIIY RESURLARDAN BARQAROR FOYDALANISH			
6.1	BIOLOGIK XILMA-XILLIKKA OID XAVF VA TA'SIRLAR Himoyalalanadigan hududlar yoki muhim yashash joylariga katta ta'sir ko'rsatadigan faoliyatlar saralab chiqiladi va moliyalashtirishdan chiqariladi. Agar sub-loyihalar biologik xilma-xillikka ta'sir qilsa, ESS6 yo'riqnomalariga muvofiq, Biodiversity Action Plan (BAP)ni ishlab chiqish va uni ESIAlar, ESMPlar hamda ESMP tekshiruv ro'yxatlariga kiritib amalga oshirish zarur.	Loyiha ishlari boshlanishidan oldin va ESIAlar, ESMPlar hamda ESMP tekshiruv ro'yxatlarini qabul qilish va amalga oshirish bilan bir vaqtning o'zida Biodiversity Action Plan (BAP)ni qabul qilish lozim.	EDC, PFI lari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
ESS 7: MAHALLIY AHOLI / SUB-SAHRA AFRIKASI TARIXAN YETARLICH XIZMAT KO'RSATILMAGAN AN'ANAVIY MAHALLIY JAMOALAR			
ESS 7 loyiha uchun tegishli emas			
ESS 8: MADANIY MEROS			
8.1	TASODIFIY TOPILMALAR EDC va ishtirok etuvchi FI/FMLar ESMSda o'zining due diligence jarayoni doirasida ma'lum madaniy merosga (shu jumladan nomoddiy madaniy merosga) ta'sir qilish imkoniyatini aniqlash va tasodifiy topilmalar tartibini o'z ichiga olishi lozim. Tasodifiy topilmalarni aniqlash va boshqarish tartibini ESIAlar, ESMPlar va ESMP tekshiruv ro'yxatlariga kiritish va ESS8 yo'riqnomalariga muvofiq amalga oshirish zarur. Tartib-qoidalarini butun loyiha davomida amalga oshirish lozim.	Tartib-qoidalarini butun loyiha davomida amalga oshirish.	EDC, PFI lari, FMLar va foyda oluvchi sub-loyihalar
ESS 9: MOLIYAVIY VOSITACHILAR			
9.1	ATROF-MUHIT VA IJTIMOY BOSHQARUV TIZIMI(ESMS) EDCda ESMSni ishlab chiqish, saqlash va amalga oshirish lozim, maqsad – Loyiha qo'llab-quvvatlaydigan PFI va FM sub-loyihalarining atrof-muhit va ijtimoiy xavf hamda ta'sirlarini aniqlash, baholash, boshqarish va monitoring qilish. ESMS quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi lozim: - PFI sub-loyihalarini aniqlash: Loyiha doirasida qo'llab-quvvatlanishi mumkin bo'lgan sub-loyihalarni aniqlash. - Atrof-muhit va ijtimoiy siyosat: PFI yuqori boshqaruvi tomonidan tasdiqlangan siyosat, shu jumladan o'z ESMSlari bilan. - Xavflarni aniqlash, baholash va boshqarish tartiblari: PFI sub-loyihalarining atrof-muhit va ijtimoiy xavflarini ESS9 talablariga muvofiq aniqlash, baholash	Loyiha ESMSi (Environmental and Social Management System) EDCda Loyiha kuchga kirish sanasidan oldin ishga tushirilishi va loyiha davomida doimiy ravishda faoliyat yuritishi lozim. PFI lari va FMLar ESMSlari uchun vaqt jadvali Kredit kafolati yoki Investitsiya shartnomalarida belgilanishi kerak. ESMSlar birinchi mablag' ajratilishidan oldin ishga tushirilishi va loyiha davomida doimiy ravishda faoliyat yuritishi talab etiladi.	EDC, PFI lari va FMLar

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
	va boshqarish, jumladan manfaatdor tomonlarni jalb qilish va ma'lumotlarni oshkor qilish talablarini hisobga olish. - Moliyalashtirishga yaroqsiz faoliyatlar ro'yxati: PFI sub-loyihalari uchun moliyalashtirishga yaroqsiz bo'lgan faoliyatlar. - Tashkiliy imkoniyat va malaka: ESMSni amalga oshirish uchun tashkilotdagi vakolat va mas'uliyatlar aniq belgilangan bo'lishi. - Monitoring va hisobot berish: PFI sub-loyihalarining atrof-muhit va ijtimoiy natijalari va ESMS samaradorligini monitoring qilish va hisobot berish. - Hodisalar va baxtsiz vaziyatlar haqida xabar berish: Hodisalar yuz berganda xabar berish va keyingi hisobot berish talablarini ta'minlash. - Tashqi kommunikatsiya mexanizmi: Jamoatchilik murojaatlarini o'z vaqtida ko'rib chiqish va javob berish choralari o'z ichiga oladi. ESMSning har bir elementi bo'yicha qisqacha ma'lumotni EDC veb-saytida oshkor qilish lozim.		
9.2	ISTISNOLAR PFI sub-loyihalarining barcha taklif qilingan faoliyatlari Loyiha ESMSida belgilangan IFC/IBRD istisnolar ro'yxati bo'yicha tekshiriladi. Himoyalangan hududlar yoki muhim yashash joylariga katta ta'sir ko'rsatadigan faoliyatlar moliyalashtirishdan chiqariladi. Yerning majburiy egallanishi yoki yer foydalanish natijasida iqtisodiy faoliyatga salbiy ta'sir ko'rsatadigan faoliyatlar moliyalashtirilmaydi.	PFI va FM sub-loyihalarini Loyiha doirasida qo'llab-quvvatlashga yaroqliligini aniqlashdan oldin tekshirish.	EDC, PFI lari va FMLar
9.3	YUQUORI BOSHQARUV VAKILI Loyihadan qo'llab-quvvat olgan har bir PFI va FM yuqori boshqaruv (SM) vakilini tayinlashi kerak, u PFI/FM va PFI/FM moliyalashtirgan foyda oluvchi sub-loyihalarining tegishli kredit kafolati yoki investitsiya liniyasi doirasidagi atrof-muhit va ijtimoiy (E&S) jihatlarini boshqarish va samaradorligini muvofiqlashtirish bo'yicha umumiy javobgarlikni oladi.	PFI lardan va FMLardan tegishli PFI ga kredit kafolati yoki investitsiya ajratilishidan oldin yuqori boshqaruv (SM) vakilini tayinlashlarini ta'minlash, bu PFI bilan imzolangan Kredit kafolati yoki Investitsiya shartnomasi doirasida amalga oshiriladi. Tayinlangan vakillarni kredit liniyasi muddati davomida saqlab qolish lozim.	EDC, PFI lari va FMLar
ESS 10: MANFAATDOR TOMONLAR BILAN ISHLASH VA MA'LUMOTLARNI OSHKOR QILISH			
10.1	MANFAATDOR TOMONLAR BILAN ISHLASH REJASINI (SEP) TAYYORLASH VA AMALGA OSHIRISH Loyiha uchun ESS10 talablariga muvofiq Manfaaddor tomonlar bilan ishlash rejasini (SEP) qabul qilish va amalga oshirish, unda quyidagi chora-tadbirlar bo'lishi lozim:	Manfaatdor tomonlar bilan ishlash rejasi (SEP) ishlab chiqilgan, Loyiha tomonidan oshkor qilinmoqda va maslahatlashuvlar o'tkazilmoqda hamda	EDC

ASOSIY CHORA-TADBIRLAR VA HARAKATLAR		MUDDATLAR	MAS'UL TOMON
	Manfaatdor tomonlarga o'z vaqtida, dolzarb, tushunarli va qulay ma'lumotlar taqdim etish; Ularni madaniy jihatdan mos usulda maslahatlashish, bunda hech qanday manipulyatsiya, aralashuv, majburlash, diskriminatsiya yoki tahdid bo'lmashligi.	butun loyiha davomida amalga oshiriladi.	
10.2	LOYIHA SHIKOYATLARINI KO'RIB CHIQISH MEKANIZMI Loyihaga oid shikoyatlarni qabul qilish va hal etishni ta'minlash uchun qulay shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini tashkil etish, e'lon qilish, saqlash va faoliyatini yuritish lozim. Ushbu mexanizm: - Loyihadan ta'sirlangan barcha tomonlar uchun madaniy jihatdan mos, shaffof va qulay kirish imkoniyatini ta'minlashi; - Hech qanday xarajat yoki intiqomsiz murojaat qilish imkoniyatini berishi; - Anonim shikoyatlarni qabul qilishi; - Shikoyatlar va muammolarni tezkor va samarali hal qilish, ESS10 talablariga muvofiq bo'lishi kerak Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi SEA/SH (seksual va genderga asoslangan zo'ravonlik) shikoyatlarini qabul qilish, ro'yxatga olish va hal etishda zarur bo'lgan barcha imkoniyatlar bilan ta'minlanishi lozim, jumladan: Jabrlanuvchilarni tegishli jinsiy zo'ravonlik bo'yicha xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarga yo'naltirish; Barcha jarayonlar xavfsiz, maxfiy va jabrlanuvchi manfaatlariga yo'naltirilgan tarzda amalga oshirilishi kerak.	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi SEP doirasida ishlab chiqilgan va barcha manfaatdor tomonlar uchun ommaviy maslahatlashuvlar va EDC rasmiy veb-sayti orqali oshkor qilingan, shuningdek, loyiha davomida mexanizm saqlanishi va faoliyat yuritishi lozim.	EDC
AMALGA OSHIRISHGA TAYYORGARLIK KO'RSATKICHLARI			
A (a) – Loyiha uchun Entrepreneurship Development Company (EDC) doirasida atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruvga mas'ul asosiy xodimlarni tayinlash va faoliyatini ta'minlash, jumladan kamida bitta E&S mas'ul xodim (E&S mutaxassisi). 9.1 – EDCda ESMSni ishlab chiqish, saqlash va amalga oshirish, maqsad – Loyiha tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan PFI va FM sub-loyihalarining atrof-muhit va ijtimoiy xavflari hamda ta'sirlarini aniqlash, baholash, boshqarish va monitoring qilish. 10.1 – Loyiha uchun Manfaatdor tomonlar bilan ishlash rejasini (SEP) qabul qilish va amalga oshirish. 10.2 – Qulay shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini tashkil etish, e'lon qilish, saqlash va faoliyatini yuritish.			